

ΓΡΑΠΤΕΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΜΑΪΟΥ-ΙΟΥΝΙΟΥ
ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ Α' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΘΕΜΑΤΑ

Κείμενο

Η κρίση του θεσμού της οικογένειας

Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, *Οι σκληροί καιροί*, εκδ.

Οι εκδόσεις των Φύλων, Αθήνα 1972

Η οικογένεια δεν είναι ένας ιδανικός θεσμός. Αλλ' είναι, χωρίς αμφιβολία, μια μικρή επικράτεια, όπου το άτομο κερδίζει κάποιο πρόσωπο: γίνεται ο πατέρας, η μητέρα, ο αδερφός, η αδερφή, ο πρόγονος. Τα καθοριστικά δεδομένα, όσο ισχυρά κι αν είναι, δεν οδηγούν στην ολοκληρωτική εξαφάνιση του ατομικού βίου. Βέβαια, υπήρξαν και άλλοτε -και πολύ περισσότερο από όσο συμβαίνει κάπου κάπου να υπάρχουν και τώρα- τα πρόσωπα τα υποταγμένα στα άλλα πρόσωπα· η πατρική εξουσία διατηρούσε πολύ ακόμη από την αρχαία της δύναμη· η χωριάτισσα μάνα ήταν η αλευτέρωτη σκλάβα· τα παιδιά έπρεπε να υποτάσσονται χωρίς αντίρρηση. Και, κατά φυσική συνέπεια, το σπίτι γινόταν θερμοκήπιο, όπου άνθιζε η υποκρισία. Αυτά και άλλα παρόμοια έχουν απειράριθμες φορές και σε απειράριθμα κείμενα καταγραφεί. Και το ξέρουμε πια πως η πατροπαράδοτη δομή της οικογένειας πίεζε τη γυναίκα και σχημάτιζε μια λεοντεία εταιρεία, όπου ο άντρας είχε όλα τα δικαιώματα και η γυναίκα όλες τις υποχρεώσεις.

Οι σιωπηλές τραγωδίες δημιουργούσαν ένα περίγυρο καταθλιπτικό για τα παιδιά που καρτερούσαν με ανυπομονησία ν' **ανδρωθούν** και να υπάρξουν αυτόνομα. Βέβαια, **όλες** οι οικογένειες δεν ήταν έτσι πλασμένες. Ήταν ανάμεσα τους και πολλές, όπου η υποταγή δεν είχε λόγο να υπάρχει· την αντικαθιστούσε η στοργή, η τρυφερότητα, ο αμοιβαίος σεβασμός, η αλληλεγγύη, η κοινή χαρά και η κοινή θλίψη. **Δυστυχημένοι, και για ολόκληρη τη ζωή τους ανάπηροι ψυχικά, όσο κι αν τους ενοούσε η τύχη, απόμεναν όσοι δεν μπόρεσαν να χαρούν ένα σπίτι, έναν όμιλο δικών τους ανθρώπων·** οι πρόωρα απορφανισμένοι, οι ταλαιπωρημένοι. Δεν είχαν μια κόχη ν' αποθέσουν τις αναμνήσεις τους, ένα θάλλπος για να ξεγεννήσει την αισιοδοξία, το θάρρος και την

αντοχή· «ολίγο φως και μακρινό» που να φωτίζει και να παραμυθεί τα κατοπινά **βήματά** τους.

Αυτό το σπίτι, αυτή την οικογένεια, είτε έτσι είτε αλλιώς, και με τα ελαττώματά της τ' αναμφισβήτητα, την ξεθεμελίωσαν οι καιροί. Ουσιαστικά δεν επιζεί παρά σε μερικές αρχέγονες κοινωνικές ομάδες. Και στις προχωρημένες έγινε ένα στοιχείο του κατεστημένου που χτυπιέται χωρίς συμπόνια. Έτσι που τώρα πια πάει να γίνει συνεταιρισμός, συνεργατική, συνδικάτο, ομόρρυθμη εταιρεία και ό,τι άλλο μπορεί να πει κανείς, σώμα όπου τα υλικά συμφέροντα παίζουν τον κυριότερο ρόλο και ο **κάματος** της καθημερινής ζωής το αποστεγνώνει από τα συναισθήματα και τα παραμύθια. Πολλά σπίτια έχουν μεταβληθεί σε «κέντρα διερχομένων». Οι γονείς είτε συντρίβονται και οι δύο από το άγχος της βιοπάλης είτε δεν αποφασίζουν, στις καταναλωτικές κοινωνίες, να ηλικιωθούν και να παίξουν τον αλλοτινό τους ρόλο των λαρήτων. Η επιμήκυνση του μέσου όρου του βίου επιτρέπει και στους ηλικιωμένους να εξακολουθούν να είναι ενεργά πρόσωπα και να σφηνώνουν την παρουσία τους ανάμεσα στις μεταγενέστερες γενιές. Τα παιδιά, μόλις νιώσουν τον εαυτό τους, δεν έχουν άλλο στόχο από την απόδραση. Και τον νιώθουν προτιμότερα από κάθε άλλη φορά. Γίνονται, από μιας αρχής, εριστικά, σκαιά, αυτόβουλα και, όταν το μπορούν, αυτοκυβέρνητα. Εκδηλώνουν τη βούληση τους μ' επιμονή. Σχηματίζουν ένα φευγαλέο κοσμοείδωλο και με τούτο πορεύονται. Δεν ανήκουν στο σπίτι· ανήκουν στη **συντροφιά** τους, στους μετέωρους φίλους της μιας στιγμής, όχι της κάθε στιγμής, στον έξω κόσμο -και, πριν απ' όλα, στην αναμελιά και στην απόλαυση. Άλλωστε, και **το σπίτι** τους διώχνει. Δεν είναι η **εστία**· είναι το **διαμέρισμα** της πολυκατοικίας που δεν **πρόκειται** ποτέ να γίνει σπίτι. Στενόχωρο, τυπικό, άχαρο, ανίκανο ν' απορροφήσει την ανθρώπινη ακτινοβολία, ανίκανο να δημιουργήσει ατμόσφαιρα, μεταβάλλει και τον άνθρωπο σ' έπιπλο.

Ξ

Ξ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- A.** Να γράψετε την περίληψη του κειμένου με 100-120 λέξεις. (μον.25)
- B.** 1. Να γράψετε τα συνώνυμα των παρακάτω λέξεων:
κάματος, συντροφιά, συνέπεια, απόδραση, άχαρο. (μον.5)
2. «Αυτό το σπίτι και τον άνθρωπο σ' ένα έπιπλο»:
Ποια είναι η δομή της παραγράφου και ποια η μέθοδος/τρόπος ανάπτυξης; (μον.5)
3. Να αναφέρετε ένα τμήμα του κειμένου στο οποίο γίνεται ποιητική χρήση της γλώσσας. Ποιο είναι το χαρακτηριστικό αυτής της λειτουργίας της γλώσσας και ποιο το χαρακτηριστικό της αναφορικής λειτουργίας της γλώσσας; (μον.5)

4. «Δυστυχισμένοι, και για ολόκληρη τη ζωή τους ανάπηροι ψυχικά, όσο κι αν τους ευνοούσε η τύχη, απόμεναν όσοι δεν μπόρεσαν να χαρούν ένα σπίτι, έναν όμιλο δικών τους ανθρώπων»: Να αναπτύξετε, με τη μέθοδο της αιτιολογίας, την παραπάνω φράση σε μία παράγραφο 80-100 λέξεων. (μον.6)

5. Να δώσετε έναν υπότιτλο στο κείμενο με τρεις λέξεις. (μον.4)

Γ. Σε μια επιστολή που να απευθύνεται σ' ένα συγγενικό σας ηλικιωμένο πρόσωπο να γράψετε τις σκέψεις σας για τα αίτια της κρίσης του θεσμού της σημερινής οικογένειας και κάποια μέτρα που προτείνετε για τη διατήρηση του θεσμού. (300-350 λέξεις) (μον.50)

Καλή επιτυχία!